

Dolnozemske zlaté pero

IV. ročník literárnej súťaže

Zborník víťazných prác

Rok 2023

100.

Vyhlasovateľ Spolok Slovákov z Bulharska

IV. ročník literárnej súťaže

Zborník víťazných prác

Rok 2023

Vyhlasovateľ Spolok Slovákov z Bulharska

Zloženie odbornej poroty

Miroslav Demák - predseda poroty

Zlata Matláková - členka poroty

Pavol Tomašovič - člen poroty

Jazyková úprava: Darinka Voleková

Technická spolupráca: Anna Koláriková

Fotka na obálke: Žiaci Márie Matějovskej v Gornej Mitropoliji,
rok 1925

Zdroj: Školská kronika z Gornej Mitropolije

Bratislava 2023

Obsah

Slovo predsedníčky Spolku Slovákov z Bulharska	4
Mária Matějovská (Katarína Koňariková)	5
Slovo predsedu poroty	8
Slovo poroty	
Zlata Matláková	10
Pavol Tomašovič	12
Poézia - ocenení autori	14
cintorín písmen (Patrícia Kmeťková)	16
Kridla (Alexandra Muhová)	17
Nasadiť si masku (Ružena Kraticová)	18
Anna Simonovičová (Človek od JA po JA)	20
Próza - ocenení autori	21
Škrečok v aute (Noema Grnčová)	23
Cestovanie časom (Emília Tárnociová)	25
Zázračná krajina (Ivana Paulíniová)	28
Moje budúce povolanie (Kristína Soviljová)	31
Filozofia v kvapke dažďa (Alexandra Muhová)	36
Robota, robota, na každý deň (Katarína Arňašová)	39
Ďobka (Ján Špringeľ)	43
Súbeh (Anna Malková)	52

Milí krajanania, milí súťažiaci,

otvárate prvý tlačený zborník víťazných prác literárnej súťaže Dolnozemske zlaté pero. Tento ročník sme venovali 100. výročiu príchodu prvej učiteľky do Bulharska Márie Matějovskej, ktorá položila základy slovenského školstva medzi našimi krajanmi v Gornej Mitropoliji, Podeme, Brašljanici a Vojvodove. Je to významný míľnik v našej histórii, národnej identity, ktorý si treba pripomenúť a povedať o ňom aj širšej verejnosti.

Veď čo je viac ako vzdelanie v súčasnej dobe, ale i tej minulej? Čo bolo a je viac ako materinská reč? Naša literárna súťaž je oslavou slovenského slova na Dolnej zemi. Vzdávame mu úctu, pretože prehlbuje našu slovenskosť a odlišuje od iných národností.

V meritku s inými literárnymi súťažami, ktoré prebiehajú na Slovensku, je možno tá naša "malá". Má však bezpochyby veľký význam, pretože nesie národné poslanstvo a povzbudzuje krajanov k slovenskej tvorbe v inojazyčných a inonárodných prostrediach.

Vy, milí súťažiaci, tvoríte túto súťaž. Bez vašich príspevkov, bez podpory učiteliek na slovenských školách by to nebolo možné.

IV. ročník Dolnozemskeho zlatého pera by sme mohli nazvať aj Zlaté pero Vojvodiny. Napriek nášmu úsiliu, nedarí sa nám povzbudiť k písaniu Slovákov v Rumunsku a Maďarsku. Ale tak, ako sa pri prvých a mnohých ďalších prekážkach nevzdala ani naša prvá učiteľka Mária Matějovská, nevzdáme sa ani my a budeme naďalej oslovovať autorov, Slovákov v Maďarsku a Rumunsku, ktorí opatrujú slovenčinu vo svojom srdci ako ju opatrovali naši pradedovia viac ako 200 ročným putovaním Dolnou zemou, pretože to má význam.

Tento ročník je zaujímavý aj preto, lebo vďaka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, mohli sme pozvať ocenených autorov do Bratislavy, na oficiálne vyhodnotenie.

Chcem poďakovať porotcom, ktorí nezištne, na úkor svojho času, boli ochotní hodnotiť zaslané práce. Sú to ľudia, ktorým záleží na podstate veci, literatúre a vážia si tvorbu vo všetkých smeroch.

Ing. Katarína Koňariková, PhD.
predsedníčka Spolku Slovákov z Bulharska

100. výročie príchodu prvej slovenskej učiteľky Márie Matějovskej do Bulharska (1923 - 1925)

*Pedagogička, spisovateľka,
pseudonym M. Ryzecká*

Z lásky a práce vyrastie nám lepší život

Mária Matějovská zaujala v živote Slovákov v Bulharsku výnimočné miesto. Predovšetkým tým, že sa stala prvou odborne vzdelanou učiteľkou, ktorá začala pôsobiť v tomto prostredí od roku 1923.

Slováci prichádzali do Bulharska v roku 1884. Do príchodu Márie Matějovskej pôsobili medzi krajanmi ľudoví učitelia. V čase jej príchodu to bol Martin Beňo z Gornej Mitropolije. Deti slovenských rodín navštevovali bulharské základné školy. Po slovensky čítať a písať sa učili prevažne doma, od svojich rodičov, prípadne starých rodičov a už od spomínaných ľudových učiteľov. Neskôr úlohu učiteľov zastupovali aj prví evanjelickí kazatelia. V roku 1906 prichádza Adam Vereš. Vyučovanie bolo nepravidelné, v nevyhovujúcich priestoroch. Prebiehalo v krčmách, v kostole i v domoch krajanov a bez požadovaných učebných pomôcok. Do tejto zložitej situácie, ktorou bol poznačený národno-kultúrny vývin Slovákov, vstúpila Mária Matějovská, prvá odborne vzdelaná učiteľka.

Mária Matějovská sa narodila 16. februára v roku 1896 v malej podhorskej dedinke Příbram-Žežice v Čechách rodičom - František Matějovský roľník zo Žežic a Marie Matějovská-Kšandová. Zosobášili sa dňa 13. februára 1888. Mária Matějovská vyrastala v mnohočlennej rodine. Mala troch bratov - Aloise Matějovského (22. 3. 1889), Josefa Matějovského (19. 2. 1891), Františka Matějovského (14. 4. 1893) a mladšiu sestru Josefu Matějovskú.

Skromné rodinné pomery zrejme spôsobili, že k splneniu najväčšej životnej túžby Márie Matějovskej stať sa učiteľkou jej dopomohla teta, najmladšia matkina sestra. Ako 14-ročná odišla na štúdiá do

Prahy, kde v roku 1915 zmaturovala s výborných prospechom na učiteľskom ústave. V tom istom roku sa vrátila na rodnú Šumavu, kde začala učiť najprv v Jindřichoviciach, neskôr aj vo Veckoviciach, v Týnci a v Klatove. Odtiaľ ju, po vzniku Československej republiky, radca Ministerstva školstva Karol Kálal povolal na Slovensko, ktoré – ako sama píše: „*stalo sa mojím domovom a slovenský ľud mojou láskou na celý život*“.

Štátne skúšky zo slovenského jazyka vykonala v Bratislave a potom učila na cvičnej ľudovej škole. Ján Botík vo svojom príspevku pre Ročenku Spolku Slovákov z Bulharska z roku 1993 uvádza jednu milú Matějovkej spomienku:

„Spomínam na krásne a šťastlivé časy na Slovensku, kde som mala nezabudnuteľných a ušľachtilých učiteľov, pána evanjelického farára Braxatorisa, ktorý bol mojím vzácnym učiteľom slovenčiny, a na rodinu pána správcu slovenskej školy v Senci.“

V roku 1923 ju Ministerstvo školstva vyslalo do Bulharska, kde začala pôsobiť ako učiteľka na slovenskej škole v Gornej Mitropoliji. Ako sa môžeme dočítať v spomínanej Ročenke Spolku Slovákov z Bulharska (1993, Ján Botík), Mária Matějovská si pred odchodom do Bulharska poznačila:

„Láska zapáľuje v duši svetlo a ľudia idú za ním. Zbližuje i s najcudzejšími a všetko robí zrozumiteľným. Duše milujúcich sú životodarné ako slnko a rozdávajú mier ako modrá obloha. Kto nedbá o lásku, stroskoce v búrke života ako loď v tmavej noci. Podobá sa hmyzu, o ktorý nikto nedbá a pod jeho dotykom každý sa otrásie a ostáva pre krásu nemým, hluchým a slepým.“

Bola odhodlaná, zapálená pre organizovanie školského života krajanov, a aj preto sa navždy vryla do srdc svojich žiakov. „*Pochopila slovenskú dušu a vedela si ju získať.*“ Napísal o nej jeden z učiteľov neskoršie pôsobiacich v Brašľjanici Jozef Rusko.

Zrod slovenskej školy nebol jednoduchý, no napriek tomu sa podarilo vo všetkých slovenských dedinách do roku 1937 vystavať školské budovy, ktoré sa stali strediskami činorodého spolkového, kultúrneho a spoločenského života.

Po dvoch školských rokoch pôsobenia v Gornej Mitropoliji sa Mária Matějovská vrátila z Bulharska späť do Československa. Pôsobila v Bratislave ako učiteľka na cvičnej škole pri Učiteľskom ústave na Lazaretskej ulici a na Lazaretskej 3 aj bývala. Aby mohla učiť aj na

uvedenom ústave, doplnila si svoju kvalifikáciu štúdiom na Vysokej škole pedagogickej v Brne. V roku 1937 bola poverená správou novozaloženého francúzskeho gymnázia v Bratislave. Koncom roku 1938, pod tlakom politických nariadení vtedajšieho režimu, Mária Matějovská bola nútená vystať sa zo Slovenska. Usadila sa v Brne, kde pôsobila ako učiteľka. Tu aj 5. júna 1939 vystúpila z katolíckej cirkvi.

Mária Matějovská sa venovala aj literárnej tvorbe. Písala články o školskej hygiene, sociológii dieťaťa a spolupráci školy s rodičmi. Bola členkou Slovenskej pedagogickej spoločnosti, Odboru priateľov literatúry pre mládež. Uverejňovala tiež články o Slovákoch v Bulharsku, ktoré môžeme nájsť v Jubilejnej ročenke československej kolónie v Bulharsku 1868 – 1928.

Po odchode do dôchodku v roku 1960 sa venovala osvetovej činnosti. Za jej dlhoročnú a obetavú pedagogickú činnosť jej bol udelený titul „Zaslúžilá učiteľka“.

Mária Matějovská sa dožila 84 rokov. Doopatrovala ju sestra Jožina, ktorá bola jej spoločníčkou aj počas pôsobenia v Hornej Mitropoliji. Zomrela 26. apríla 1980 v Postřelmově pri Šumperku.

Vďačne spomíname aj my na činorodý a zmysluplný život našej pani učiteľky Márie Matějovskej.

- spracovala a doplnila Katarína Koňariková -

Žiaci Márie Matějovskej v Hornej Mitropoliji, rok 1923
Zdroj: Školská kronika z Hornej Mitropolije

V príspevku citujeme z Ročenky Spolku Slovákov z Bulharska, Ján Botík: Mária Matějovská (1896–1980), 1993, s. 94–98.

Slovo predsedu poroty

Kto sa unavil?

Roky poznačené pandémie sú, konečne, za nami. Očakávania post-covidovej doby boli možno príliš optimistické. Uznám, že tak aj moje - pri vypísaní štvrtého ročníka súbehu na Dolnozemské zlaté pero. Žiaľ, potvrdilo sa staré pravidlo, že nové možnosti literárnej tvorby príliš neprospievajú. Často bývajú zlé doby živnejšou pôdou pre tvorbu ako náhle uvoľnenie a pocit slobody - o ktorej sa vždy tak krásne sníva. Všetci sme sa rozbehli von, vyhľadávali stretnutia, o ktoré nás obrala pandémia, mysliac si, že písanie „môže trochu počkať“. Lenže tvorba nečaká...

Ako predseda poroty som do začiatku mája stále dúfal, že tých prác pribudne. Sám som písal kamarátom spisovateľom z Dolnej zeme, aby niečo poslali na súbeh, aby animovali aj svojich kolegov, aby sa prihovárali u učiteliek na základných školách vo svojom bydlisku. Nakoniec takmer nik z oslovených nezaslal nič. Výnimku tvoria len dve autorky Anna Simonovičová zo Starej Pazovy a Ružena Kraticová z Padiny. Obe poznám už desaťročia a som rád, že poslali svoje básne. Možno to nie sú také moderné básne ako nám v minulých rokoch posielali Mária Vršková a Alexandra Vraničová, ale potešili. Tak ako nás neúčasť spomínaných „stálic“ (Vršková a Vraničová) úprimne zarmútila.

Máme však aj dvoch verných prispievateľov – Annu Malkovú a Jána Špringeľa. Trochu málo, čo povieť?

Detských prác je zdanlivo hodne, ale všetky sú prakticky z dvoch vojvodinských obcí. Klobúk dolu pred učiteľkami, ktoré sa o to postarali. Čo však iné školy vo Vojvodine? Prečo sme nič nedostali zo slovenských škôl v Rumunsku a v Maďarsku? Je známe, že počet detí v týchto školách klesá (i keď nie viac než v Srbsku), ale treba vnieť trochu viac života aj do doby,

keď sa kolesá dejín pobrali dolu kopcom.

Asi môžeme hovoriť o únave materiálu. Pisateľov? Poroty?

Nemožno však povedať, že sa unavila organizátorka celej tejto akcie, Katarína Koláriková Koňariková. Jej sa podaril husársky kúsok – našla sponzorov, aby mohla najúspešnejších pozvať ako hostí na udeľovanie cien.

Na Katku sa treba pozerať a brať si ju za vzor.

Jej a všetkým, ktorí sa zúčastnili štvrtého ročníka Dolnozemskeho zlatého pera úprimná vďaka.

- **Miroslav Demák** -

Miroslav Demák sa narodil 2. novembra 1948 v Starej Pazove. V rodisku absolvoval základnú školu a gymnázium, novinárstvo vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1967-1972).

Po skončení štúdia na Slovensku začal pracovať ako novinár v redakcii Hlasu ľudu. Jeho prácu prerušila vojenčina. Po nej bol niekoľko mesiacov bez zamestnania (recidíva poviedky *Prechádzky celou*), napokon sa však vrátil do redakcie Hlasu ľudu. Hoci uspel na súbahu Politiky a mohol odísť do tohto belehradského denníka, rozhodol sa prijať miesto výkonného redaktora Nového života, ktorý vtedy redigoval Michal Harpáň. Z Nového života prešiel (1981) do časopisu pre deti Pionieri. Ako šéfredaktor mu vrátil tradičný názov Zornička. V rokoch 1988-1993 bol riaditeľom vydavateľstva Tvorba, samostatnej zložky vtedajšieho Obzoru. Je autorom: *Z otvorenej dlane* (1974) a *Zverokruh* (spolu s poéziou Víťazoslava Hronca *Medzi dvoma ohňami*, 1977), výberu z poézie *Prestavba Elsinoru* (2008), kníh poviedok *Švédske domky* (1980), *Kráľom bude ten, ktorý sa vráti* (2001) a *Jedna smrť u Beogradu* (2013), kníh cestopisov *Magnólia z Diamantovej hory* (2013) a *Takmer niečo* (2017). Okrem kníh pre deti *O troch umelcoch* (1977), *Trojhlavý drak Štefan* (1979), *Tchorí chór* (1985), *Husle* (1993, druhé vydanie 2008) a *Rozprávky o troch umelcoch* (dve vydania v roku 2013), *Láskovičky* (2018), *Nepopieraj netopiera* (2021). Je nositeľom viacero literárnych cien na Slovensku, v Srbsku (Ceny Neven za najlepšiu detskú knihu a Ceny Ivu Andrića za najlepšiu knihu o Belehrade) a v Macedónsku (Cena Anny Frankovej). Hodne prekladá, najmä poéziu, do slovenčiny a do srbčiny.

Slovo poroty

Človek od JA po JA

Názov príhovoru som prevzala z pera ocenej poetky Anny Simonovičovej zo Starej Pazovy. Zaujal ma vizuálnou i myšlienkovou ohraničenosťou, a zároveň voľnosťou smerujúcou k vlastnej interpretácii, lebo na poste porotkyne v Dolnozemskej zlatom pere ma neobmedzujú vedľajšie informácie, doterajšie ocenenia, neuprednostňujem žánre (práve naopak), prvoradá je estetická kvalita textu. V tomto ročníku mi bolo smutno z dvoch prázdnych kategórií POÉZIE, nefiguroval v nich ani jeden autor. Chápem ostych a bázeň žiakov i študentov. K básňam je tajomnejšie smerovanie, nedá sa oprieť o príbeh a skúsenosť. Napriek tomu sme aj u najmladších autorov v próze nachádzali náznaky poetických prvkov. Za všetkých ukážka z ježibabského príbehu Tey Kutálekovej z Padiny: „*Vietor nosil všetko pred sebou... zrazu niečo zašuškalo a spod kríka...*“ Básne sú uložené hlboko-prehlboko, ale niekedy vám ich môžu pošepkať napríklad *Zvuky a vône jari* (táto štvorica slov tvorí názov súťažnej prózy Mihaila Andrijaševiča z Báčskeho Petrovca).

Ocenené súťažné texty sú po prvý raz publikované v klasickom zborníku a ten je pre autorov takmer vždy odmenou. Vytvorený text potrebuje byť čítaný a aj týmto spôsobom sa potvrdzuje jeho existencia. Samozrejme nevyklúčujeme aj iné spôsoby, ako sa dostať do médií a sociálnych sietí.

Prózy 22 najmladších autorov z Báčskeho Petrovca a Padiny z Srbsku sú rozmanité. Zaznamenávajú školské a rodinné vzťahy, rozprávkový svet, fantazijné ponory k zlatým rybkám, pokladom, duchom, ježibabám a strašidlám: pozor, škrečok v aute! Ak začarujem kolieskové korčule autorky Moniky Munťanovej z Padiny, možno mi bude odkryté to, čo vidia školáci na Dolnej zemi: *Zázračnú krajinu; Malebnú dedinku; Širokú, neprehľadnú rovinu: Vojvodinu, moju zem* (použitie názvy niektorých súťažných prác).

V kategórii stredoškôľakov získala ocenenie Kristína Soviljová z Hložian. Ako zaujímavosť tretej kategórie uvádzam geografickú

spätosť autorov s dôležitými kultúrnymi centrami, ktorými bezpochyby sú: Báčsky Petrovec, Kovačica a Stará Pazova. A tak sa zázračnosť slova, lebo nejde iba „o vymýšľanie príbehu“, ale o tvorivosť a sugestívne spracovanie, prelína nielen s *genius loci* uvedených lokalít, ale aj s ničím nezameniteľnou vnútornou podstatou, ktorou sa od seba odlišujú jednotliví autori. Z tejto kategórie vzišla i mimoriadna cena pre Annu Malko (Stará Pazova) za súťažný text *Súbeh*. Definovanie ceny má viacero aspektov. Jedným z nich je skutočnosť, že celá dynamická a otvorená próza je napísaná so zreteľom na dieťa. Ohraničená udalosť konkurzu vyvoláva predstavy, nabáda k slovnému pokračovaniu deja, tiež k pohybu, dotvoreniu zvukmi ľudskej reči i hudobných nástrojov.

V tretej kategórii POÉZIA sa zišli autori obdarení obrazotvornosťou. Imaginačná schopnosť a hľadanie významových spätostí vyúsťujú do zaujímavých básní. Tematicky sú nanajvýš aktuálne a zároveň naznačujú schopnosť ľudských bytostí i v najťažších chvíľach života snívať.

- Zlata Matláková -

Zlata Matláková (*1.5.1949 Budmerice), poetka, členka Spolku slovenských spisovateľov a Slovenského centra PEN, pôsobila vo viacerých typoch škôl vrátane Trnavskej univerzity.

Vydala sedem básnických zbierok: *Všetky blízke bytosti* (2001), *V krajine chodidiel* (2002), *Nečakané veci* (2007), *Kytica za dverami* (2008), *Rozopnutá duša* (2009), *Nepoznaná* (2010) a *Trvalky* (2020). Spolupracovala na scenároch o literárnej tvorivosti v televízii i v rozhlase. Jej tvorba je súčasťou viacerých slovenských a stredoeurópskych antológií. Publikovala v Taliansku, Srbsku, Rumunsku a Maďarsku. Pracuje v porotách slovenských i medzinárodných súťaží (Literárny salón, Cena Literárneho fondu, Cesty, Dolnozemske zlaté pero, O Cenu Slovenského učeného tovarišstva, Literárny Kežmarok, Cena Spolku slovenských spisovateľov...).

Za tvorivú pedagogickú a literárnu činnosť získala Medailu sv. Gorazda (2007), v roku 2018 Cenu slovenských pohľadov. Spolok slovenských spisovateľov udelil zbierke *Trvalky* (2020) Cenu Milana Rúfusa.

Slovo poroty

Zmysel rozpravania

V rýchlej dobe s množstvom podnetov a informácií sa slovo často stáva iba zvukom, ktorého obsah sa vyprázdnil skôr ako zaznel. Poézia a próza zachraňujú pôvodný význam slov. Tvorivosť, komunikáciu i odkrývajú pohľadov a snov.

V tomto kontexte súťaž Dolnozemske zlate pero potvrdzuje, že hľadanie talentov, ale hlavne medzigeneračných mostov, je jednou z ciest, ako uchovať a rozvíjať to najpodstanejšie, z čoho sa zrodilo vnímanie sveta – slovo. Pomenováva, rozlišuje i spája malé svety do priestoru spoločného veľkého sveta života.

Som rád, že som vďaka prácam, ktoré boli zaslané do súťaže, mohol vstúpiť do svetov tých, ktorí nerezignovali na príbeh, na tvorivé rozprávanie, na dorozumenie.

Prác bolo síce menej, ako v predchádzajúcich ročníkoch, v dvoch kategóriách poézie dokonca nik neprispel, no to nie je dôvod na rezignáciu. Menej je niekedy viac. Je potvrdením zrenia, čakania na ticho, na chvíľu, keď slovo opäť môže spájať.

O to viac si cením tých, ktorí vyšli zo seba k druhým a napriek všetkému zobrali odvahu a ponúkli myslenie, svet, ktorý nosia v sebe, ktorý túžia odkrýť a pomenovať. Za nás porotcov môžem povedať, že ste nás určite obohatili.

Ďakujem vám, že ste nestratili vieru v zmysel rozpravania. Pokračujte tak v kontinuite s tými, ktorí vám odovzdali to najpodstanejšie, lásku a reč.

Verím, a to i v mene nás portcov, že ocenenia, na ktorých sme sa po prečítaní prác zhodli, budú povzbudením k tvorivému písaniu, nielen pre tých, ktorí cenu dostali, ale pre každého, kto tento rozhodujúci krok do života zo seba k

druhým spravil.

Preto patrí vďaka aj organizátorom súťaže, ktorí toto prostredie prezentácie tvorby vytvárajú a v tomto roku obohacujú o ďalšiu spätnú väzbu v podobe zborníka. Ten, je nielen pre čitateľov, ale pre každého, kto doň prispel, stopou, ktorá je trvalou.

Stavate sa tak súčasťou príbehu rozprávania, vďaka ktorému dejiny ľudstva majú nielen zmysel ale i budúcnosť.

- **Pavol Tomašovič** -

Pavol Tomašovič, prozaik, esejista, publicista, novinár, sa narodil 10. 1. 1964 v Trnave, kde aj žije. Pracoval ako vedúci kancelárie primátora a hovorca mesta Trnava. V súčasnosti je riaditeľom knižnice Juraja Fándlyho v Trnave.

Vydal román *Nič v krajine nikoho* (2007), za ktorý získal ocenenie v ankete Knižnej revue v kategórii Debut roka, zbierku poviedok *Bezčasie* (2010) a meditatívnych próz *Presahy* (2013) s fotografiami Bažeja Vitteka, literárne eseje *Mosty ponad čas* (2016). Okrem toho publikuje úvahy na aktuálne spoločenské, kultúrne i politické témy vo viacerých slovenských periodikách. Uverejnil vyše 200 autorských či odborných príspevkov (Domino fórum, Fórum, Listy, Slovenské pohľady, Literárny týždenník, Sme a ďalšie). Je členom Spolku slovenských spisovateľov, členom jeho predstavenstva a tajomníkom jeho trnavskej odbočky, a je členom SC PEN a Slovenského syndikátu novinárov.

POÉZIA

Ocenení autori

I. kategória - základné školy

I.CENA - neudelená

II.CENA - neudelená

III.CENA - neudelená

II. kategória - stredné školy

I.CENA - neudelená

II.CENA - neudelená

III.CENA - neudelená

III. kategória - dospelí

I.CENA

Patricia Kmetková (Pivnica, Srbsko)

II.CENA

Alexandra Muhová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

III.CENA

Ružena Kraticová (Padina, Srbsko)

Anna Simonovičová (Stará Pazova, Srbsko)

III. kategória - dospelí

I.CENA

Patrícia Kmetková (Pivnica, Srbsko)

cintorín písmen

mám cintorín písmen;
 relikvie vykopané z diery
 v pasci, v medzerách mojich rebier-
 nonstop prerezávanie papiera cez kosti.
 povedal si všetkým, že som chorá, no nevieš, že
 vykopala som hrob, v lete, pred 2 rokmi a ešte
 dodnes ma prenasledujú duchovia.
 som zbláznená, zamilovaná do mŕtveho muža,
 je prázdny a krásny, moja spriaznená duša.
 viem presné mesto v nebi, kde spieva a lieta,
 je v mojej izbe, v kúte, neustále na mňa hľadí,
 pred spánkom mi rozpráva príbehy a je taký živý,
 prenádherný, malebný.
 je ako báseň.
 povedal si všetkým, že som chorá, no nevieš, že
 zúčastnila som sa pohrebu muža, ktorého som milovala,
 vtedy, pýrila som sa modrá a čierna,
 metamorfovala pomedzi týmto a 7 realitami druhého sveta,
 ten večer som ho objala, spolu sme plakali,
 spolu sme sa ranili, kričali a bežali z tohto mesta,
 do krajšieho zajtrajška, včerajška, druhého univerza.
 zložila som zbrane, nôž vo vrecku a parafín v dlani,
 víno zo záhrady, zatvorená percepčia sveta-
 zašepkala som zbohom pouličným lampám.
 niekedy rozmýšľam, čo mohlo byť
 a pozerám naňho, v kúte, v mojej izbe, je taký
 živý, nádherný a poviem mu
 Keď budem staršia a príde čas
 Chceme, aby si ma zobudil..
 je taký živý.

III. kategória - dospelí

II. CENA

Alexandra Muhová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

Krídla

Keď zostaneš bez krídel,
a až do včerajška bol každý deň tvoj –
západ slnka a červená obloha
a každá lúka,
a kukuričné pole -
a zem páchnuca potom, dažďom a prácou,
staneš sa nemým.
Keď zostaneš bez krídel,
vieš o vtákoch
a počuješ ich vzlykať,
ale ty nevieš o lete orla
a pôvod fúkajúceho vetra
z tvojej tváre.
Keď zostaneš bez krídel,
všetko je ticho
ako keby si sa predieral po špičkách svojou dušou.
Urobíš krok po pamäti,
a nemôžeš podať ruku druhému
nie že by si nechcel
už nemáš krídla
vyniesť ho do výšin.
Ale viete, že krídla nemôžeš vrátiť
a áno, nové určite prídu
Nie rýchlo! - Viem
a nie ľahko,
Podám ti ruku k novým výšinám
šliapneme na hviezdu
a budeme sledovať,
ako oblaky s ich pohybom
šijú nový osud.

III. kategória - dospelí

III.CENA

Ružena Kraticová (Padina, Srbsko)

Nasadiť si masku

Postava človeka ktorý sa nedokáže orientovať
V zložitých ľudských vzťahoch
Plných pokrytectva a falše,
Ohavné obvinenia o bosoráctve...
Som muž a viem že naše cesty sa raz stretnú,
Ale mne už teraz veľmi chýba tvoj úsmev.
Pomyslím si čo všetko ti chcem povedať
A čo je lepšie nechať si pre seba.
Spoľahnem sa na preverené postupy,
Nebudem príliš rázny a nekompromisný.
Telesne som úplne fit,
Prospešné dni a svoju budúcnosť
Začínam vidieť optimisticky.
Som žena a som z toho roztrpčená,
Iní si vybavajú odmenu,
Vytvorili nové koncepcie.
Každý deň je zložitejší,
Straty nedokážem minimalizovať,
Narobím nečakanými reakciami riadny frmol.
Prídu nové príležitosti, nápady, známosti, láska a aj
peniaze,

Ale to sú predsa len predpoklady.
Treba zabrať hneď na začiatku a bude to OK,
Nekonať spontáne a bezohľadne.
Špekulovať a dúfať že sa riešenie problémov nájde samé,
Príde sem s takými predsudkami.
Len pevné nervy, dostatok sebazapierania,
Ty horkokrvný temperamentný južan,
Na míle vzdialený
Plachým pohľadom sleduješ
Nie sme typy na klasické balenie.
Vo vzťahu by bol introvertný,
Ja som energická extrovertka.
Zvýšená vnímavosť k okoliu
Otvorí novo dimenzie spoznania.

III. kategória - dospelí

III.CENA

Anna Simonovičová (Stará Pazova, Srbsko)

Cyklus básní - Človek od JA po JA

Konaj niečo

Konaj niečo, človeče!
Hocičo! Nezaháľaj.
Odrhli list, vytrhali rastliny,
rozhádzali lupienky kvetov.
Hľa, tráva! Pošliapali ju.
Motýle a vtákov chytili,
zavreli do klietky,
pripli špendlíkom a odišli.
Hľa, hora! Vysekali ju.
Zostali iba pníčky,
výhonky postrihali.
Na nich si rosa našla lôžko,
Hľa, rieka! Znečistená.
Mizne v nej život, vyschla.
Na dne zostali iba vrásky
a stopy po nich.
Hľa, zem!
Nasiaknutá otravami,
volá o pomoc.
Čo urobili?
Zavreli oči a kráčali ďalej.
Nezmerali cestu od seba k sebe.
Iba sa túlali a bez vedomia
a svedomia odišli.

PRÓZA

Ócenení autori

I. kategória - základné školy

I.CENA

Noema Grnčová (Padina, Srbsko)

II.CENA

Emília Tárnociová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

III.CENA

Ivana Paulíniová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

II. kategória - stredné školy

I.CENA - neudelená

II.CENA

Kristína Soviljová (Hložany, Srbsko)

III.CENA – neudelená

III. kategória – dospelí

I.CENA

Alexandra Muhová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

II.CENA

Katarína Arňašová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

III.CENA

Ján Špringeľ (Kovačica, Srbsko)

Špeciálna cena

Anna Malková (Stará Pazova, Srbsko)

I. kategória - základné školy

I.CENA

Noema Grnčová (Padina, Srbsko) - 10 rokov
Základná škola maršala Tita

Škrečok v aute

Jedného teplého rána rodina Nováková sa rozhodla, že si kúpia škrečka. Odišli do mesta a kúpili si jedného škrečka, ktorému dali meno Bublinka. Keď prišli domov, položili Bublunku do klietky. Stmievalo sa a rodina odišla spať. Keď všetci zaspali, Bublinka sa zobudila a vyliezla z klietky.

Nina sa tiež zobudila, lebo počula hrkot a hneď šla vidieť čo sa to stáva. Odišla do izby a videla, že ich škrečok sa vozí autom.

Bublinka začla rozprávať a povedala Nine, že aby nikomu neprezradila, že sa učí šoférovať.

Nina sa tak vystrašila, že nemohla ani slova povedať. Myslela si, že je to všetko iba sen. Vrátila sa späť do postele a tajomstvo nikomu nepovedala.

Keď svitlo ráno, Ninina mamka stála a chystala sa do roboty. Prekvapilo ju, keď uvidela, že je celý dom v neporiadku.

V kuchyni bol rozhubený riad a nádoby a v obývačke boli prevrátené vázy, koberec bol zničený a nábytok všade poposúvaný.

„Kto rozbil moje obľúbené šálky?!“ - skríkla matka.

Mala ísť do práce autom a uvidela, že auto v garáži nebolo. Zľakla sa, zobudila celú rodinu a skríkla:

„Volajte policajtov! Nieкто nám ukradol auto!“

Skôr, než policajti prišli, vrátilo sa auto a škrečok v ňom stál za volantom. Rodina sa prekvapila, že Bublinka vozí auto, vrátila sa im a ukázala, že má aj vodičský preukaz. Nina bola nadšená a poprosila Bublunku, nech im ukáže, ako šoféruje. Ajhľa, vedela všetko, šoférovala bezpečne, sledovala dopravné značky a semaforey.

Matka sedela popri Bublinke a ukazovala, kam má ísť. Deti sedeli vzadu a otec zostal na ulici vysvetľovať sa s policajtom.

„Choď vľavo”- povedala matka a Bublinka otočila vľavo, a už boli v strede mesta.

„Bublinka zastaň, je priechod pre chodcov!”- matka prestrašene vykrikla.

Bublinka bezpečne zastala.

Rýchlo sa rodina predsvedčila, že Bublinka vie dobre šoférovať.

„Ty sa môžeš stať taxikárkou!”- povedala Nina.

„Áno dobrá idea!” -povedala Bublinka.

Bublinka sa pozdejšie stala taxikárkou a prevážala ľudí na dlhé cesty, kam len chceli ísť.

Na taxíku zazvonil zvonec a rozprávky o Bublinke je koniec.

I. kategória - základné školy

II. CENA

Emília Tárnociová (Báčsky Petrovec, Srbsko) - 13 rokov
ZŠ Jána Čajaka

Cestovanie časom

Bol obyčajný piatok ako každý iný. Je po našich záväzkoch a blíži sa večer. Sedela som s rodinou, na stole sú pukance, všetci netrpezlivo čakáme, aby začal film. Moji rodičia sú vždy tí, ktorí rozhodujú, ktorý film si pozrieme. Tentokrát budeme pozeráť film o Anne Frankovej. Počula som o nej. Rozprávali sme sa o nej na hodinách slovenského jazyka, keď sme spracovali metodickú jednotku o denníku. Je to historický a smutný film.

No, mne sa to nezдалo veľmi zaujímavé. Mne sa história nepáči a nie som ani fanúšikom smutných filmov. Ale kvôli svojim príbuzným, súhlasila som.

No, konečne sme začali pozeráť film. Všetci sme sa sústredili na pozeranie filmu. Neprešlo ani 10 minút, zrazu sa televízor zbláznil. Začal vypúšťať čudné a strašné zvuky. Keď som pozrela vôkol seba, nebolo tam nikoho. Ani mama, ani oco, ani bratia. Iba ja a pohubený televízor. Ale, začala som mať pocit, ako keby sa televízor zväčšoval. Potom sa mi začalo krútiť v hlave a odrazu som omdlela...

Zobudila som sa v nejakej izbe...

To nebola moja izba, bola to celkom iná. Bola to malá izbička, taká malá, presne ako náš malý WC. Bola tam postieľka, stôl, hrbka kníh a písaniek, fotografie a niekoľko hračiek.

Čo sa to práve stalo? Kde sú moji rodičia? Som ja ešte nažive?

Mala som hŕbu otázok v hlave. Hneď, keď sa stretnem s rodičmi, im poviem, aby zmenili televízor. Rozhodla som sa, že popozerám trochu túto izbu. Všetky veci sa zdali byť starodávne a nezvyčajné.

Zbadala som jednu fotografiu. Bolo na nej nejaké dievča. Nevyzeralo veľmi staršie odo mňa. Mala krátke a husté vlasy, veľké oči, no farbu očí som nemohla vedieť a rozoznať. Každá fotka, ktorá tam bola, bola sivo-čierna.

Bol tam i kalendár na stole. Ale, keď som sa dobre pozrela na kalendár... Nie! To nie je možné. Som v roku 1942?! Bola som taká šokovaná, že keď som počula buchot, skríkla som od úžasu. Ale môj strach sa zmenil na radosť, keď som uvidela mačku. Veľmi nádhernú. Strašne mám rada živočíchy, najmä mačky. Sú také elegantné a „maznivé“. Chcela som pohladkať tú mačku, ale bola som prerušená, keď jedno „diovča zišlo“ do izby. Bolo to rovnaké „diovča“, ktoré bolo na fotografii. Zobrala tú mačku a pekne jej povedala:

„Neboj sa Moortje, môj kamarát sa o teba veľmi dobre postará.“

To znamená, že to nie je mačka, ale je to kocúr. No, pekne. Ale mu dala čudné meno. Nevedomky som ju začala sledovať. Ale, keď som vyšla von z izby, zase som omdlela a zobudila som sa na celkom inom mieste. Bola som vedľa dvoch dospelých ľudí. Jediné, čo bolo čudné, bolo to, že si ma vôbec nevšimli. Vyzerali strašne ustarostení. Počula som všetko, čo mi bolo potrebné. Nachádzala som sa vo Švajčiarsku v roku 1942, bolo 20. júla. O niekoľko minút neskôr som zbadala, prečo boli toľko vystrašení. Báli sa smrti.

Po tom, keď spomenuli smrť, bola som trochu

znepokojená. Nechcela som zomrieť. Ak som už nie mŕtva.

Ale, čo ma najviac zaujímalo, bolo to, kde je to dievča, ktoré som skorej uvidela... To dievča, ktoré malo toho kocúra... Preto som vstala a zase som sa rozhodla poprechádzať sa. Našla som ju v jednej izbe. Ale nebola sama. Bol tam aj jeden chlapec. Oslovila som ho a zistila som, že je to Peter. A on ju oslovil menom Anna. Potom som si uvedomila... ANNA FRANKOVÁ... Bola to naozaj ona!? Film, ktorý som pozerala, sa volal Anna Franková. Teraz všetko malo zmysel. Ale, keď som zase pozrela na nich... Je to hrozné!!! Je mi dosť, keď pozerám doma, ako sa mi rodičia vadia, a nie ešte aj toto!

Ale zase som omdlela... Je to normálne?!?... Keď som takú scénu videla... Ale tentokrát som sa zobudila v MOJEJ IZBE! KONEČNE! Takže... Všetko toto som snívala? Dobré je, nie som mŕtva! Odľahlo mi.

Potom som sa spamätala Annu Frankovú. Ihneď som si sadla k počítaču a našla som informácie na webovej stránke na Wikipédii. Všetko, o čom som snívala, tu písalo, lenže som sa dozvedela viacej. Teraz sa mi história zdala oveľa zaujímavejšia. Odrazu prišiel môj brat a začal sa mi vysmievať:

„Jaaaj, zaspala si na začiatku filmu! Film bol naozaj veľmi zaujímavý a ty si nič neodpozerala. HAHA!“

Ale on nikdy nebude vedieť, aký som ja film odpozerala...

I. kategória - základné školy

III. CENA

Ivana Paulíniová (Báčsky Petrovec, Srbsko) - 11 rokov

ZŠ Jána Čajaka

Zázračná krajina

Kde bolo, tam bolo, na konci neďalekého malého lesa, mimo dediny Petrovca, bol jeden veľký zámok. V tom zámku žili jedna princezná Irena, dvaja princovia Martin a Timotej a ich rodičia matka Maja a otec Róbert.

Irena bola krásna, ale nešťastná princezná. Pýtate sa prečo? No, pretože Irena milovala čítať už od svojich šiestich rokov, prečítala veľmi veľa kníh odvtedy, ktoré čítala veľmi rada a ani jednu knihu neprestala čítať, až kým ju neprečítala celú, pretože bola strašne zvedavá, ako to zakončí. Preto pri tom čítaní bola celý deň zavretá vo svojej izbe, bude to znieť možno trošku trápne, ale tú knihu nosila so sebou aj na vecko, celý deň nič nerobila, iba čítala a čítala.

Ale ona bola smutná, pretože vždy chcela čítať tie knihy deťom v škole, ako pani učiteľka, ktorou vždy chcela byť, ale jej rodičia boli proti tomu, pretože mysleli, že je to pre ňu nevhodná práca, pretože bola princezná.

Irena to samozrejme nerešpektovala a jednu noc sa vykradla cez okno von a šla do dediny, do Petrovca. Doma však na svojej posteli nechala odkaz, že je v poriadku a že si šla splniť svoj sen a nech sa o ňu neboja, že si prenajala vopred nocľah a že zajtra ráno už pôjde do školy, ako učiteľka slovenčiny, pretože to bol jej sen.

Ráno, keď ten odkaz videli jej rodičia, razom poslali svojich synov, jej bratov Martina a Timoteja, aby ju šli hľadať a povedali im, nech idú najprv do dediny do Petrovca na druhom konci lesa, pretože je tam jedna malá škola, ktorú Irena pri večeri nechciac spomenula, tak si mysleli, že mohla odísť tam. Dvaja bratia si pripravili batohy a vybrali sa ku koňom a uvideli, že jeden kôň chýba, predpokladali, že ho vzala ich sestra, pretože tá dedina nie je nablízko a pešo by tam stihla až na druhý deň. Každý si vzal svojho koňa a šli cestou, čím rýchlejšie mohli. O pár hodín tam konečne dorazili a začali sa vypytovať všetkých po dedine o princeznej, či ju videli. Prišli k jednému žobrákovi a ten im povedal, že ju videl, aj kde šla, je iba jedna škola na dedine, tam ju nájdu. Oni hneď šli do tej školy. Na vchode do tej školy sa opýtali upratovačky, kde je trieda pre slovenský jazyk, šli do tej triedy, kde nebola Irena, ale učiteľka angličtiny a ona im povedala, že je ešte jedna trieda slovenčiny, hneď popri tejto, kde vyučovanie koná pani učiteľka Irena. Šli teda do tej druhej učebne, kde ju napokon našli a prosili ju, aby sa vrátila späť domov, ona povedala, že nechce, že si našla miesto medzi učiteľmi a žiakmi a že si nechce prerušiť zase svoj sen, ktorý napokon splnila a povedala bratom, nech sa vrátia späť domov, ale bez nej. Oni teda šli späť domov a všetko vyrozprávali rodičom. Ihneď, ako to rodičia počuli, tak vedeli, že jej v tom nemôžu zakázať, a tak jej napísali odkaz a poslali dvoch bratov zase k nej, nech jej ho odnesú. Irena konečne zakončila s prácou celá veselá, že konečne robí to, po čom celý život túžila. Šla do svojej izby a začala čítať

odkaz od rodičov:

„Dcérka naša milovaná, sme pripravení podporiť tvoje rozhodnutie, preto sme sa rozhodli, že ti angažujeme vodiča, ktorý ťa každé ráno zo zámku bude viesť do roboty, aj z roboty do zámku, aby si mohla v pokoji pracovať prácu, po ktorej si tak dlho túžila. Ak sa ti náš nápad páči, vráť sa domov, ak nie, tak zostaň tam, ale nech vieš, že nám veľmi chýbaš, aj nám chýbať budeš. Milujú ťa Tvoji rodičia a bratia.“

Irena keď toto prečítala, strašne ju to dojalo a hneď šla domov a objala svoju rodinu.

A tak každé ráno chodila do školy, kde šťastne a veselo vyučovala a bola prešťastná, pretože si ju deti veľmi obľúbili.

II. kategória - stredné školy

II.CENA

Kristína Soviljová (Hložany, Srbsko)- 16 rokov

Moje budúce povolanie

Prečo je štúdium dôležité? Čo by sme mohli robiť bez vzdelania? Jedine byť nejakí smetiari, ktorými by nie všetci chceli byť. Vzdelávanie je druhá najdôležitejšia vec v mojom živote. Štúdium je základ všetkého. Už od pradávna sa ľudia vzdelávali. Učili sa, ako založiť oheň, pripraviť jedlo. A neskôr začali skúmať pôvod ľudstva a rôznych prírodných javov.

Dnes je vzdelanie mnohým dôležité kvôli dobre platenej práci. Počítače a klávesy sú základným spôsobom, aby sme mohli študovať v dnešnom svete a bez nich si život nevieme predstaviť. Štúdium je dôležité, lebo by sme o sebe inak ani nevedeli, o svete, v ktorom žijeme, a nemohli by sme mať žiadnu prácu.

Štúdium nám pomáha aj pri komunikácii, aby sme sa vedeli vyjadrovať a rozprávať s každým a o všetkom. Štúdium hovorí o nás samých akí, sme ľudia. Nevzdelaní ľudia majú to v živote ťažko, nevedia sa vyjadrovať, nevedia a nemôžu komunikovať s ľuďmi o bežných, každodenných veciach. Každý z nás má ambície a sny, ktoré chce vo svojom živote dosiahnuť a ide si za svojím cieľom. Škola je prvé miesto, kde sa naučíme plniť svoje sny. Väčšina z nás si myslí, že je štúdium zbytočné a nepotrebné. Škola a štúdium nám dajú veľa základov do budúcnosti, naučia nás veľa vecí, tak získame nové

vedomosti a spoznáme veľa nových kamarátov, skutočné priateľstvá a základy kultúry.

Škola a štúdium nie sú len o krásne napísaných písomkách, super známkach, ale o získaní vedomostí, skúseností a nezabudnuteľných spomienok. Každý človek má iné rozmýšľanie a iné náhľady na život, štúdium, ciele a sny. Podľa mňa je štúdium veľmi dôležité, lebo bez neho sa nedostaneme ďaleko v živote. Ale je aj dôležité, tak človeka netreba odsudzovať podľa jeho vzdelanosti. Čím viacej skúmame svet, učíme sa, získavame, spoznávame nové veci od tých najvzdelanejších, tým máme väčšiu šancu byť niekým v živote a byť úspešný. Nie každý chce a má vôľu študovať a byť úspešný. Počas štúdia môžeme získať veľa skúseností do našej budúcnosti. Škola a štúdium mi krok po kroku pomáhajú ísť za svojimi snami a verím, že každý jeden sa splní jedného dňa. Štúdium nie je všetko, čo potrebujeme pre svoju budúcnosť, ale potrebujeme veľa síl, trpezlivosti, zapájať fantáziu, motivovať sa úspešnými ľuďmi.

Môj názor je, že keď človek chce, dá sa všetko. A pri tých najlepších ľuďoch prekonáme všetky svoje strachy a tmavé myšlienky. Počas školy a štúdia je samozrejme veľký strach zo zlyhania, ale keď máme skupinku ľudí, ktorí nás podporujú, dávajú nám rady, pomáhajú, ženú dopredu a nedovoľujú nám zlyhať, vtedy buďme si istí, že sa nemáme čoho báť. Jedného dňa, keď som si písala sms-ky s kamarátkou, povedala mi, že:

„Fakulty nekončia múdri, ale úporní“.

A odvtedy som nad tou vetou začala uvažovať každý deň.

Ako si predstavujem svoju budúcnosť? Veľa ľudí má

predstavy o budúcnosti podobné, byt či dom, rodinu, dobré auto, a mnohé iné veci. Medzi nich patrím aj ja. Momentálne prežívam obdobie, v ktorom sa rozhodujem ako ďalej?

Keď som bola malá, predstavovala som si, že jedného dňa budem učiteľkou. Ale učiteľkou by chcelo byť každé malé dievča. S pribúdajúcim vekom sa menia moje postoje, chápanie sveta vokôl mňa. Každá profesia má svoje kladné a záporné strany. Avšak dôležité je to, aby sme robili to, čo nás baví a naplňa. Človek veľkú väčšinu svojho života strávi v práci, a preto je dôležité robiť prácu, ktorá nás skutočne baví. Veľa dnešných detí si zapíšu nejakú školu a ani nevedia, ako vyzerá tá práca.

Po ukončení základnej školy som sa rozhodla zapísať na strednú zdravotnícku školu. Bolo to moje najlepšie rozhodnutie. Je to jedna z najlepších škôl a je veľmi ťažké sa dostať na tú školu. Na tejto škole dospievam, učím sa nové veci, mám nové záujmy, učím sa to, čo ma skutočne baví.

V súčasnosti som sa začala zaujímať o zdravie a emócie ľudí.

Tiež, asi pod vplyvom školy, som začala pozerat seriály, ktoré sa odohrávajú v nemocniciach. Vtedy si predstavujem, že som súčasťou toho tímu. To je aj moja vízia do budúcnosti, zachraňovať životy, pomáhať nemocným, ošetrovať a byť užitočnou pre prostredie. Fascinujú ma úspešní ľudia. Uvedomujem si, že základom úspechu je kvalitné vzdelanie. Som si istá, že som si zvolila školu, ktorá mi dá pevné základy a všetko, čo potrebujem, aby som mohla ďalej úspešne pokračovať na vysokej škole. Jednou z mojich túžob je zapísať sa na

lekársku fakultu v Bratislave. Rada by som pokračovala vo vzdelávaní v slovenskom jazyku, nakoľko je to moja materinská reč a som na ňu pyšná. Strach zo zlyhania je vždy prítomný, ale mám silnú podporu rodiny, kamarátov a profesorov, ktorí mi veria a podporujú v mojich rozhodnutiach. Mať takých skvelých ľudí, ktorí ťa podporia v každom jednom momente, je bohatstvo. Veľmi je dôležité mať takých ľudí, ktorí nás podporia, dajú radu, ale aj takých, ktorí nám budú najväčšími kritikmi, upozornia nás, keď robíme niečo nesprávne.

Ako povedal jeden herec:

„Každé ráno máme dve možnosti: pokračovať v snívaní, alebo vstať a začať plniť tie sny“.

Tak aj ja sa každé ráno zobúdzam s úsmevom na tvári a veľkými krokmi si kráčam za svojimi snami.

Ako čo si každý človek želá, tak aj ja si želám, aby som mala moderné auto, krásne upravený byt. Ale sú to iba materiálne veci, ktoré nezískame čarodejnými slovami, ale za tým stojí veľa úsilia, námahy, trpezlivosti. Aby som si splnila tieto sny potrebujem bohatú rodinu? No ja nemám takú rodinu, tak vstanem a začnem bojovať o svoje sny a o svoju lepšiu budúcnosť. Nerada si spomínam na svoje zlé detstvo, plné slz, kriku, a konečne mám možnosť zmeniť svoj život, stať sa úspešnou osobou, bojovať o seba a svoje budúce povolanie. Rada si spomínam na dni, keď som ako mucha obletovala okolo každého a hovorila, ako chcem jedného dňa byť učiteľkou, speváčkou, herečkou, právničkou. No, seba nevidím v žiadnej z týchto profesií. Zo mňa žiadna učiteľka, speváčka, právnička nebude. Predstavovala som si seba, ako krásne oblečenú, učesanú pani sedieť v

kancelárii a vypisovať rôzne úradné dokumenty.

Byť lekárkou je moja vysnívaná práca. Od malička som pomáhala starým ľuďom, vždy som bola milá k nim a asi som niekde v kútiku srdca cítila, že jedného dňa budem mať možnosť stať sa lekárkou. A vždy som niekde hlboko v sebe vedela, že sa dostanem na zdravotnícku školu. Aby som sa stala lekárkou, aby som mohla aj naďalej pomáhať ľuďom, ošetrovať a dbať o ich zdravie, musím po strednej škole pokračovať aj v štúdiu, aby sa to všetko splnilo. Byť lekárkou je veľmi zodpovedné povolanie, ide o život človeka.

Je to nádherné povolanie ale nie je to ľahký odbor. Náročné je, lebo lekár či lekárka má život vo svojich rukách.

O budúcnosti sa dá diskutovať, premýšľať veľmi dlho, ale tým rozprávaním nedosiahneme nič. Ak chceme skvelú budúcnosť, musíme bojovať za ňu, nie ona o nás. Máme sa snažiť ju denno-denne zlepšovať. Na sebe musíme tvrdo pracovať, byť cieľavedomí. Samozrejme, človek nikdy nevie, kam ho život zavedie, na ktorú cestu sa poberie. Možno jedného dňa ma život odvedie na úplne nejaké iné miesto, na ktorom ma čaká nová cestička, nová etapa života.

III. kategória - dospelí

I.CENA

Alexandra Muhová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

Filozofická fakulta Univerzity v Novom Sade, oddelenie slovakistiky

Filozofia života v kvapke dažďa

Ešte ako malej mi povedali, že život je pominuteľná vec, hoci nikto z nás ešte nezažil pád. Ale každý vie, že v určitom okamihu musíte nevyhnutne spadnúť. Tak to vždy bolo a tak to vždy bude. Neexistuje žiadny pohyb, zmyslom vášho života je padnúť a to, čo sa stane potom, už patrí do oblasti metafyziky.

Nikto z nás nevie, aké to je a či existuje život po páde. Mnohí si myslia, že nás potom čaká ničota, padol si – a je to koniec, nič, hotovo. Niektorí iní však veria, že keď spadnete, len zmeníte formu, stanete sa súčasťou nejakej mystickej entity, premeníte sa ako jednotlivec. Všetko sú to len hypotézy a nikto z nás nevie, čo ten pád vlastne je, ani čo nás čaká na jeho konci. Možno niečo ako druhá kondenzácia, prechod na vyššiu úroveň existencie, čo by niektorí filozofi medzi nami nazvali transcendencia, zduchovenie a podobne.

Ani pri prvej kondenzácii si neuvedomujete, len sa objavujete v oblaku a vo forme kvapky. A kde si bol predtým? Boli ste neodcudziteľnou súčasťou oblakov, alebo ste prišli z iného sveta? Tieto otázky si vyžadujú čas, veľa času, ktorý nemám, pretože sa blíži môj pád.

Život je taký pominuteľný: len začnete premýšľať o svojom pôvode, o kondenzácii a páde a už sa rúťte dolu vzdušnou priepasťou, rýchlosťou asi dvadsať kilometrov

za hodinu. A všetci sa ponáhľame k rovnakému cieľu, ktorý tlačí na naše malé vodné dušičky, k cieľu, vďaka ktorému naše kyslíkové atómy bijú rýchlejšie, naše vodíkové žily nekontrolovateľne pulzujú.

A som zvedavá, čo uvidím na tej ceste dole. A zaujímalo by ma, či niekedy spadla jediná kvapka a videla, čo sa tam skrýva. Postavil sa niekto proti sile gravitácie? Takáto kvapka, ktorá by odolávala prírodným zákonom, by sa stala polovičná kvapka alebo kvapka v osobe, ktorá jazdí v oblakoch a formách existencie a má čas premýšľať o všetkom. Takáto kvapka by musela nájsť svoj zmysel existencie, niečo, čo by si azda vyžadovalo celú večnosť zajatú apoteózou.

To bolo mojou výhodou, prevaha obvyčajnej dažďovej kvapky nad imaginárnou. Lebo padnem, ako mnohí padli predom mnou, zažijem pád, aký už nikdy kvapka nemusí. Hoci som uväznená nevyhnutnosťou gravitácie, presne viem, čo mám robiť, aký je môj účel a na čo som bola stvorená.

Niektorí nevedia, čo je ich účelom, a určite sú nešťastní, pretože podstata im uniká a márne sa ju snažia chytiť. Ale ak som šťastná za to, čo ma čaká, za to, že pádom sa povznášam nad kvapku a že poznám svoj vlastný význam, tak prečo mám túto pochybnosť? Kde som vôbec prišla na myšlienku o kvapke padajúcej do nekonečna? Vytváram tieto myšlienky z ničoho alebo sú do mňa implantované ako moje molekuly vodíka a kyslíka? Je aj to súčasťou determinizmu, že moje myšlienky nie sú moje myšlienky, ale iba slová vopred vyryté v pamäti vody? Alebo je to na druhej strane letmý pohľad na spomienku, na život pred kondenzáciou, kde sme boli

vsetci slobodni, alebo boli jednou, nejakou obrovskou kvapkou, nevyspytateľnou vodnou plochou, z ktorej sme sa potom oddelili, zmenili formy a ocitli sme sa medzi oblakmi.

A čo príde? Ako mám nazvať tento prichádzajúci stav, toto niečo, čo sa ku mne približuje veľkou rýchlosťou, niečo obrovské a nevyspytateľné, neznáme a neopísateľné? Ako to mám nazvať?

Podo mnou už nie sú žiadne kvapky. Všetci sú teraz vyššie. Teraz je všetko horšie. Som vedľa toho, aby som splnila svoj životný účel. Ako to mám nazvať? Je to smrť? Ponáram sa a splývam s jedinečným a neznámym. Nie. Nazvem to jazero.

III. kategória - dospelí

II.CENA

Katarína Arňašová (Báčsky Petrovec, Srbsko)

Robota, robota, na každý deň ťa mám...

Rodina. Rodičia, štyri deti - traja bratia, jedna sestra. Chudobní, ale na lásku bohatí. Mali sa radi, prechovávali lásku k rodičom, medzi súrodencami vládla tolerancia. Žiaľ, to bolo tak iba dovtedy, kým si nezaložili vlastné rodiny. Ako bolo potom, o tom pri inej príležitosti.

Každý z nás má už či v blízkom, alebo ďalšom okolí, milovanú bytosť. Milovanejšiu od ostatných blízkych bytostí. Pre mňa to bola sestra môjho otca, moja teta. Už či to bolo preto, že sa mi, kým naši pracovali, najviac venovala ako dieťaťu, alebo som si ju zaľúbila iba tak, neviem, ale to ani nie je podstatné. Jednoducho som tú milú osôbku, tú moju tetu, zbožňovala.

Najviac mi utkveli spoločné chvíle s ňou ešte z čias jej dievockta, keď ma vodievala so sebou k jej kamarátkam. Čo tam bolo pre mňa, ako dieťa zaujímavé!

Teta si s kamarátkami skúšala sedliacke sukne, spolu sa tam parádili... Neviete si ani predstaviť, aká to bola radosť, keď aj mňa vyobliekali do sukien, aj do tých drahých, ktoré mi, pravdaže, boli veľké, takže som v nich, s prepáčením, vyzerala ako strašidlo do maku! Smiali sa na mne, a aj ja som sa smiala na sebe...

Dievky si navzájom prezrádzali tajomstvá – ktorá ktorého rada vidí, s ktorým sa v nedeľu prechádzala, kde a kedy sa v nedeľu opäť stretnú... Tie ich dôverné rozhovory som vpijala do seba ako špongia, a netrpezlivo som čakala,

kedy ich poprezrádzam tetinej mame, totiž mojej starej mame... Deti!

Keď bola v práci, často som sa prikrádala k tetinmu zrkadielku, v ktorom bol červený papierik, ktorým si voľakedy naše dievky farbili pery a líca. Trochu ho naslinili, a bolo... Takto sa viac páčili mládencom!

V zrkadielku bola aj ceruzka, s ktorou si moja teta dokresľovala obočie, nuž čo, tajne som to robila aj ja – používala som oboje – aj papierik, aj ceruzku. Mali ste ma vidieť aká som bola „pekná!“ Stará mať len zalomila rukami keď ma zbadala, vravela – *„z tohto dieťaťa vari vyrastie voľáka pani!“*

Pani zo mňa síce nevyrástla, ale ako vám poviem, dodnes u mňa „úraduje“ sila zvyku - z domu nevychádzam, kým si neprifarbím pery! Samozrejme, nie s papierikom!

Raz som bola ochorela a moja teta ma na bicykli vozievala do ambulancie na injekcie. Kým sa ona poobliekala do jej sedliackych sukien, ja som sa priplichtila k jej zrkadielku a „riadne“ som sa nalíčila – pery aj obočie. Zaujímavé, že si to teta nevšimla, takže ma takú, ako „cirkusantku“ odviedla k lekárovi. Pozornejšie si ma všimla až keď sme vyšli z ordinácie, bolo jej totiž podozrivé, prečo sa sestričky záhadne na mňa pozerali a pritom sa uškŕňali...

„Kata, ty si sa nafarbila?! Kto to kedy videl!“

„Nafarbila! No a čo?! Ak sa môžeš farbiť ty, môžem sa aj ja!“

Vybrala z tašky ručníček, naslinila ho, a poutierala mi tvár. Po tom jej dosť krutom zásahu som bola červenšia ako predtým...

Bola som veľmi smutná, keď sa moja milovaná teta

vydala do neďalekej dediny, do Kysáča. V sobášny deň, keď sa s nami lúčila, som sa držala o jej sukne, plakala som a kričala, že ju nikde nepustím, ale nepomohlo. Naším veru potrvalo, kým ma po jej odchode upokojili.

Našťastie, osud tak zariadil, že sa moja teta so svojim manželom onedlho z Kysáča presťahovala do svojho rodiska, tu sa natrvalo usadili a našli si prácu. Robotnica, aká bola od malička, už viac pre mňa toľko času nemala. Mala manžela, deti, na chlieb si zarábala ťažkou prácou v cirokovej fabrike, a po pracovnom čase si ešte chodievala privyrobiť do chmeľníc...

Ťažká práca zanechala stopy na jej zdraví. Boleli ju nohy, začali sa kriviť... A možno ju trápili aj iné choroby, žiaľ, o tých sme nevedeli, keďže ich pred nami tajila. I keď vravievala, že si po odchode do dôchodku bude hovieť na ulici na lavičke, neurobila tak. Ako penzistka aj naďalej odchádzala ťažko pracovať do chmeľníc...

Dopadlo to tak, že jej nohy úplne zlyhali, spoliehala sa už iba na vozík, a tam, kam sa s vozíkom nedalo, poslúžili jej dve barly...

Veľkou oporou jej bol manžel, vo všetkom jej pomáhal, žiaľ, ochorel a zomrel. Po piatich mesiacoch sa za ním pobrala aj ona...

Stalo sa tak, ako neustále opakovala – *onedlho pôjdem za ním aj ja...*

Možno sa jej dalo pomôcť, keby nám bola prezradila aká choroba ju trápi, ale nie... Moja milovaná teta umrela. Zostal po nej dom ako z rozprávky – vyfarbený, olíčený, plný kvetín... Kúpili ho cudzí ľudia a, ako to už v živote chodí, znetvorili ho, znehodnotili celkovú námahu bývalých majiteľov...

Oči sa mi zarosia zakaždým keď vedľa neho prechádzam. Vidím tam moju tetu ako na kolenách pleje záhradku, vedľa nej vozík, barley...

Noví majitelia domu rozdali z neho veci, na ktoré nemali žiadne právo, napríklad jej sobášny odev, po ktorom som veľmi túžila, a na ktorý som si robila nárok, ako na milú, hrejivú spomienku na moju dobrú tetu! Ale nestalo sa! Dnes si ho oblieka niekto, kto moju tetu ani nepoznal.

Prečo je život voči nám nespravodlivý?!

Často myslievam na moju tetu, na jej život, prácu, osud... Vychádza mi iba jedno – robota, robota, robota, choroba, smrť! Aký to vlastne mala život? Krutý!

Pevne verím, že tú dobrú dušu v nebeskom kráľovstve dočkala aspoň lavička, o ktorej často hovorila, žiaľ, nikdy si na ňu nesadla...

III. kategória - dospelí

III. CENA

Ján Špringel (Kovačica, Srbsko)

Ďobka

Lahli si skôr. V zime. Neskoršie zaspali. Na jar.

Obcovali nielen za rozkošou. Od vypísania predčasných volieb začiatkom marca znovu aj účelovo. Deň čo deň. Vo večerných hodinách. Manželia skúšali splodiť tretie decko. Aj v spomínaný večer na rozhraní ročných období. Dvakrát Ľubica zostala pracovať v okresnej samospráve. Aj vďaka šesťročnému Bystríkovi a dvojročnej Vlaste. Na pracovnú pozíciu účtovníčky sa dostala pred rokmi po priskorom politickom výbere v štáte. Správnou straníckou knižočkou.

V krajine bolo nielen počasie vrtošivé. Roky, desaťročia, stáročia. Naveky. Od rozhodovania pre viac z možností, pribudla príležitosť stratiť robotu. Ak by žezlo prebrala opozičná strana. A byť tehotná alebo mať bábo znamenalo dočasné poistenie, že sa rošáda na meste miestnej poverenej za výpočty nebude diať.

Tridsiatnička Ľubica Molnárová s manekýnskou postavou, modernosťou i módnosťou v obliekaní má dobre podrezaný jazyk. K tomu schádza do ringu s kolegynkami, ktoré sa vôbec nechcú hašteriť. Jej rana rečou je ako Tyson s mečom. *Fiat iusticia et pereat mundus*, cituje v latinčine, ibaže jej je pravda veruže zakaždým. Zriedkakto zo spoluobčanov, rodiny, ba i susedov sa dotkol kľučky ich dverí a priam väzničnej brány. Príležitosť predvádzať *One Women Show* si ale

vychutnava na pracovnom mieste. Kam sa zjaví, doma či na robote, humoru je zôkol-vôkol zrazu ako šafranu.

"Však si Bystrík, tak si bystro poraď alebo sa opýtaj ocina," necháva syna napospas aby ho vychovávali skôr vychovávateľky v škôlke.

"Ešteže dobre, že Vlasta nezačala rozprávať. Boli by ste predpokladám v prevahe, vy ktoré si nekladiete servítku pred ústa," huncútsky poznamená Ľubicin Vladimír, jej manžel a manažér na vyžehlenie častých manželkiných prešľapov v spoločnosti kolegýň z vedenia účtov.

Vlado sa predieral cez život v krajine pomyselného spoja divokého západu a Blízkeho východu skôr okľukou. Upozorňoval ho, ako Vladko vyrastal, čoraz častejšie jeho otec Jaroslav, šesťdesiatdvaročný vdovec a športový zapálenec, dodnes frustrovaný z toho, že sa práve futbalovým zápasom ponáčínala občianska vojna v jeho milovanej aj majstrovsky pilovanej Juhoslávii.

Písal sa rok 1976. Jedenásteho júla. Zostával len týždeň do prvých súbojov na olympiáde, symbolu snahy o stály pokrok, spravodlivosť a mravnosť.

Základná škola v Jelse na ostrove Hvar prenajímala v sedemdesiatych rokoch behom leta svoje priestory obci Kovačica na ubytovanie banátskych školákov v niekoľkých zmenách.

Nástroční šarvanci, ako bolo už zvykom, na dva kilometre vzdialenú pláž Mina odchádzali za sprievodu vychovávateľov či učiteliek každý deň pred obedom a popoludní. Výnimkou v rozvrhu žiakom na oddychu pri juhoslovanskom pobreží bola iba nedeľa po hlavnom jedle.

Spomínaného jedenásteho srpnja bol v celej Dalmácii

sviatok. Ich vzacny Nogometni klub Hajduk bojoval v poslednom kole juhoslovanskeho šampionátu o tretiu futbalovu dvojitu korunu zaradom.

Všetky zápasy sa začali v rovnakú hodinu. Iba meranie síl v Lubľane Olimpija – Partizan Belehrad meškalo sedem minút. Chasnici sa zoskupili na rozžeravenom betónovom športovom školskom ihrisku v Jelse.

Spoločne, okolo jedného tranzistora, samé ucho boli Rumuni, Maďari, Rómovia, Slováci, Srbi a miestni Chorváti. Počúvali obľúbené vysielanie *Vreme sporta i rasonode* (Chvíle športu a zábavy) a keďže Hajduk remizoval v sídelnom meste s OFK Belehrad 1:1, priaznivci splitských bielych sa už tešili na nový titul. Muž v čiernom v slovinskej metropole ale pískal koniec tamajšieho duelu iba v 96. minúte, kým hostujúci hrotový útočník nestrelil gól a Partizan nevytrhol z rúk titul majstra mužstvu z prímoria.

Miestny holobriadok v ošiali hnevu vykopol božský balun (futbalovú loptu) ktorý mal pri sebe a vykopol ju do okna na susedovom dome oproti školy. Sklá na poschodovom obluku vybuchli sťa bomba, bolo počuť až po Minu.

Rozhodcovi ľubľanskeho merania síl Dušanovi Maksimovičovi z Nového Sadu sa obyvatelia Dalmácie verejne vyhrážali, že sú pre neho pobyty na jadranskom pobreží od jeho záverečného hvizdu posledného kola futbalových majstrovstiev skončené.

Pre občanov Republiky Srbska sa turistické bezproblémové návštevy susednej republiky v spoločnej krajine skončili o desaťročie a pol. Začiatkom občianskej vojny.

Jaro pozná výslnie a suterén juhoslovanskeho športu.

Vrcholového a dedinského. Synovi v rokoch dospievania dupľoval: "Vlado, nebež ako žriebä pred oje cez život." Takmer stominútový futbalový ošiaľ, tvrdí mu, rozštiepil slovanské národy. Jednotlivci sa nenechali obalamutiť a doplatili na to vysokou cenou, odchodom z ich strany šovinizmom posadnutých spoluobčanov dodatočne podporených ovplyvňovaním z médií.

Uzdin na juhu Banátu bol opravdivou stolnotenisovou vyhňou. Husársky kúsok podaril sa miestnemu STK Unirea v sezóne 1985/86: výlučne Uzdinčanov z prvého družstva a ich náhradníkov v čele s talentovaným Iliom Lupulescu priviedol k titulu šampióna Juhoslávie takisto Uzdinčan – chýrečný tréner Ionice Bosica.

Päť rokov neskoršie šesťčlenný šampiónsky kolektív už bol osirel. Majstri ping-pongu svoje hlavné európske zbrane, rakety, vystriedali náhradnými, volantmi, v zámorí, kde sa v Severnej Amerike stali vodičmi kamiónov a vyhli sa tým spôsobom brať do rúk vojenskú výzbroj.

Reprezentant Juhoslávie Ilie Lupulescu, srbský „vojak“ nezaútočil na Zorana Primorca, chorvátskeho „príslušníka armády“. A opačne. Tri roky pred kainovskou bitkou získala dvojica Lupulescu – Primorac striebornú medailu na OH v Soule vo štvorhre čím až po finále prevalcovali ne jeden pár Aziatov.

Uzdin sa po troch desaťročiach od vojnovej zrážky vyľudnil a po veľa rokoch morálnych sporov duchovne ochudobnel. Na scénu vystupovali občania, ktorí by v časoch slávy Unirey nemohli hrať ani druhé husle.

Do dediny s prevahou Rumunov sa už dávnejšie prisťahoval aj ich krajan z rumunskej časti Banátu

Traian, rodak z pohraničného mestečka Pojejena, Vladov kamoš. Traianov príbeh spoznal najprv starší, neskôr aj mladší Molnár.

Kedysi, za čias Caușesca, jeden zo spôsobov, akým sa zúfali Rumuni pokúšali utiecť do vysnívanej Juhoslávie cez Dunaj bola plynová fľaša. Chudák ju beznádejne „objal“, rozbil ventil a hnaný tlakom z fľaše sa ako raketa rútil na srbskú stranu. Veľa takých prípadov skončilo neúspešne, najviac bolo mŕtvych, nemali dostatočnú rýchlosť, aby sa dostali na západ východu a východ západu, alebo preto, že nezvládli ovládať fľašu, či preto, že ho zastavila rumunská pohraničná stráž.

Traian je jedným z (ne)mála, ktorému pokus vyšiel. Túžil po vytúženej krajine, sny mu smerovali po slobode, voľnosti, nezávislosti. Revolúciu v Rumunsku a pád Caușescua pozeral na TV obrazovkách a pádu Miloševiča sa 5. októbra roku 2000 priamo zúčastnil medzi stotisícovým davom.

V prvých rokoch nového storočia zapriahol do vlastného biznisu aj Molnárovcov. Tí mu na chýrečných jarmokoch a povestných trhoch v okolí predávali čokoládový krém. Vyrobený bol síce z čokolády z odpadu, ale peniaz nevyberá prostriedok zárobku.

Traianov šéf vo Vršci Gavriilo zbieral vrecia s čokoládovým odpadom zo skládky tamojšej továrne a separoval plasty, vrecia a iný odpad z vyradenej čokolády mrazením a rozmrazovaním. Potom z čokoládovej časti vyrobil krém, zabalil ho do vedier a predával za oveľa nižšiu cenu ako v obchodoch aj za výraznej Traianovej pomoci a za výrazne nižšiu cenu. Zistilo sa, že krém, ktorý Gavro vyrábala a predával bol zdraviu škodlivý.

Traianov gazda Gavriilo sa z Vrřca prestáhoval do Āeskeho Sela, kde si vybudoval haciendu hodnú závidenia.

Práve v roku keď sa mu v podnikaní darilo aj nad najlepšie predpovede z neďalekej rumunskej časti Banátu ušiel do srbskej Cosmin D., bývalý príslušník zlopovestnej tajnej polície Securitaea a čerstvý utečenec z prísne stráženej rumunskej trestnice. Cosmin D. bol ako valíbuk, zdatný, vo výbornej kondícii, k tomu šikovný a navyše vrtký v okrádaní srbských gazdovstiev. To čo prvé urobil vo vojvodinských banátskych domácnostiach počas letných dní v osirelých dedinách bolo otvoriť gazdovskú chladničku. Ak ju nevidel plnú, nepátral v dome ani za žiadnymi ženskými klenotmi či devízovou hotovosťou, šiel ďalej.

Srbská milícia dlho nemohla prísť na jeho stopu, niekedy im ako vo fotofiniši utiekol o vlások. Nebyť Gavrilovho gazdovstva. Tam Cosmin D. v lúpežníckom pochode otvoril chladničku v kuchyni, kde naďabil na plné plastové vedierka. Nedalo mu to pokoja a otvoril aj mrazničku. Zmrazil ho rovnaký pohľad na vedrá. Otvoril jedno a mal čo vidieť. Pohľad na čokoládový krém mu zobral vzácné sekundy času na úteku pred srbskou bezpečnosťou, skončil znovu v putách a o niekoľko dní bol vyhostený zo Srbska. Nepochodil lepšie ani po príchode domov pozornosťou médií zarazený a zmätený Gavriilo. Onedlho skončil vo vyšetrovacej väzbe.

Vlado pokračoval v spolupráci s Traianom. Po nedobrovoľnom prerušení súčinnosti s Gavrilo sa prihlásili k novému biznisu.

Belehradská marketingová spoločnosť Auzlóg potrebovala

skúsených vodičov dodávok, ktorým sa počas krátenej pracovnej doby neotočí v hlave. V donáške nebolo nič okrem z troch strán káry veľkoplošná reklama. Mladší Molnár a Traian šoférovali pohyblivé plagáty. Úlohou dvojice z okresu Kovačica v srbskej metropole bolo v pridelených dodávkach na rušnom kruhovom objazde spomaľovať jazdu iným vodičom, robiť úmyselné dopravné tlačenicie, aby šoféri viac času a nedobrovoľne pozerali na reklamy na primeraných nákladných autách. Traianovi, ovládajúcim srbčinu ešte z rodnej ríše, sa zdalo, že je po rokoch krútenej práce už úspešnejší ako kone zo Sarvaša, ktoré voľakedy pohýnali tamojší suchý mlyn na mletie obilia. A Vlado Molnár prikorenil žart presviedčajúc, že sa on potom cíti ako jeden z volov, ktorí zo začiatku osídlenia Padiny otáčali kríž v niekoľkých studniach na ťažké čerpanie vody zo štyridsaťmetrovej hĺbky. Roky úspechov na kruhovom objazde Slávia v sídelnom meste prekazila nadšencom z južnej časti Banátu korona. Covid 19 zavinil, že na cestách vrátane kruhových objazdov už nebola tlačénica a belehradské zastupiteľstvo francúzskeho podniku prestalo s tou prácou a prerušilo spoluprácu s Auzlógom.

Vlado bol v roku 2020 niekoľko mesiacov bez práce a aj preto držal palce Ľubici, aby bojovala o robotu. Sám sa zapojil aktívnejšie po vypísaní riadnych volieb. Šiel po mestečku k voličom z domu do domu, delil letáky, telefonoval, na trhoch zorganizoval dočasné stánky, urobil viditeľnou stranu na takmer každej sociálnej sieti. A prišlo na lámanie chleba. Strana, kde boli aktívne zapojení Molnárovci, voľby tesne prehrala, na všetkých úrovniach, od lokálneho po republikový parlament. Dva

dni pred hlasovaním Ľubici gynekológ potvrdil, že čaká druhé dieťa.

Tridsaťpäťročný Molnár si na rozdiel od životnej družky vážil každé slovo na lekárnických vážkach. Málo rečí, veľa činov, bolo jeho zásadou. "*Tancujem ako motýľ, bodám ako osa,*" obľúbil si zo školských čias výrok Muhammada Aliho, ktorý uplatňoval keď vyberal vety. Ohováraniu iných nevenoval primeranú pozornosť. Na týždenníky a knihy išiel ako muchy na med. Nehral divadlo, ale rád sa naň pozeral. Najčastejšie na štadiónoch. Pri voľbe manželky trafil do čierneho, ale aj napriek odlišným povahám a názorom na vychovávanie detí, dokázal s Ľubicou žiť zajedno.

Neprešlo veľa času od volieb a marketingová agentúra znovu oslovila Vlada, ibaže bez Triana a na organizáciu spoločenských akcií a firemných stretnutí, obchodné, turistické a športové podujatia. Pracovný pohovor bol iba formalitou, keďže mladšieho Molnára roky poznali ako spoľahlivého vodiča reklamných kamiónov. Chvíľa chvíľ v novej robote pre neho bola keď agentúru oslovilo známe vydavateľstvo k pomoci zorganizovať prezentácie na týždňových knižných burzách v Belehrade a v Novom Sade.

Marcový knižný veľtrh v srbských Aténach bol prvým, kde agentúra použila ChatGPT na tvorbu otázok na anketu pre návštevníkov knižného trhu. Najlepší chatbot s umelou inteligenciou prevalcoval Vladimíra Molnára značnejším rozdielom ako svojho času počítač Deep Blue šachového majstra sveta Gariho Kasparova. ChatGPT "ľudské" otázky pôsobivo podrobné vytvoril za desiatku sekúnd, pričom Vladovi to v minulosti trvalo celý deň. V

agentúre okamžite prirovnali vynález ChatGPT ku Gutenbergovmu tlačiarenskému stroju.

Molnár junior pochopil, že je odhodlanosť na jeho pracovnom mieste márna. Že treba dať bodku.

K tomu mu Ľubica prezradila: je tehotná a tak - o zamestnanie nepríde! Predtým ako dá v Auzlógu výpoveď, zorganizuje Vlado v desiatom týždni Ľubicinho tehotenstva rodinnú slávnosť. Pre najbližších a najmilších pripravil v útulnej kaviarni rodiska Antalfalva oslavy odhalenia pohlavia dieťaťa.

Pred mladším Molnárom bola výzva: v strede bistra veľký balón. Vlado doň bodol veľkou ihlou, balóniky oboch farieb v ňom, ružovej a modrej, sa rozpráchli Antalfalvou. Oslavy mohli začať.

III. kategória - dospelí

Špeciálna cena

Anna Malková (Stará Pazova, Srbsko)

Súbeh

Keď vedci objavili vo vesmíre novú planétu Farmarius, uvažovali o tom, koho by mohli poslať, aby zistil, či sú na nej vhodné podmienky pre život domácich zvierat. Po dlhom rokovaní rozhodli, že tam pošlú raketu so skupinou domácich zvierat. Len ktoré by to mali byť zvieratá? Všetky predsa nemôžu ísť. Napadlo im, že urobia súbeh, na ktorom sa môžu zúčastniť všetky domáce zvieratá.

Vo všetkých dedinách boli vylepené plagáty, kedy a kde sa bude súbeh konať a kto sa naň môže prihlásiť. V televízii a rádiu bežala výzva na prihlášku do súbehu. Väčšinu zvierat prihlasovali ich majitelia. Niektoré zvieratá, čo už mali skúsenosti s filmovaním, alebo iným verejným vystupovaním sa samé prihlasovali.

Prišiel i deň, keď sa na súbehu mali predviesť všetky prihlásené zvieratá. Na farme farmára Joža za masívnym dreveným stolom sedela štvorčlenná odborná porota. Ona mala vybrať najreprezentatívnejšie zvieratá, ktoré potom pošlú do vesmíru. Porota pracovala v zložení: zverolekár Vlado ako odborník na zdravotný stav a povahu všetkých zvierat, fotograf Fero, ktorý svojím vycibreným vkusom na každom zbadá tie najlepšie vlastnosti, dreser Tóno z chýrečného cirkusu, ktorý vie, ako treba zaobchádzať so zvieratami, aby podali svoj najlepší výkon. Štvrtým členom poroty bol sedem ročný chlapec Juro, v celom

okolí známy ako milovník zvierat, žijúci na spomínanej farme.

Pred porotou sa nachádzal veľký červený koberec, na ktorom budú zvieratá vystupovať.

Obecenstvo sediace poza porotu na drevených laviciach a stoličkách už bolo netrpezlivé vidieť, ako sa prihlásené zvieratá pripravili na súbeh. Každé zviera dostalo číslo a podľa toho vystupovalo.

Ako prvý vystúpil pes Heki. Na hlave mal kockovanú čiapku, oblečené tmavé nohavice a okolo krku červený motýlik. Uklonil sa pred porotou a začal:

*Hav – hav – hav – hav
čo je to za dav?
V kožuchu nemám blchy
o vesmíre mám predtuchy.*

A ešte dodal: *to preto, že tam už bola z môjho rodu fenka Lajka, ktorá sa žiaľ odtiaľ nevrátila.*

Obecenstvo tleskalo na jeho vystúpenie a už sa zjavil druhý súťažiaci. Bola to biela húska s veľkou atlasovou mašľou okolo krku a na nohe mala široký kovový prsteň zdobený perlami.

*Gá – gá – gá – gá
húska Zuzka som ja.
Gunára mám vo dvore
a vajíčka v komore.
Gá – gá – gá – gá
do vesmíru chcem ísť ja.*

Porota si značila do svojich zošitov poznámky a už sa na

červenom koberci zjavil ďalší účastník.

*Mú – mú – mú – mú
chcem ísť na tú planétu.*

Ozvala sa kravka Zdravka a silno zadúpala nohami, až sa niektorí z obecnstva zľakli. Dreser Tóno zasiahol a upokojoval kravku Zdravku, na čo ona iba urazene zamávala chvostom a odišla.

Nezvyčajne ostrihané ovce blížence Belka a Gara, obe s číslom štyri sa postavili na zadné nohy a prednými začali vykrúcať ponad hlavy ako na tej najveselejšej svadbe.

*Bé – bé – bé – bé
chceme ísť tam my dve.*

Pospevovali si a do taktu zvonili zvončekmi zavesenými okolo krku. Hurá, to je ono – tleskalo obecnstvo oduševnene. Fotograf Tóno vzal foťák, aby ich vyfotil. Skvelý výkon – poznamenali všetci z poroty.

*Iha – há – iha – há
na planétu pôjdem ja.*

Zaerdžal koník Poník, zdvihol pravú prednú nohu a vyceril svoje bielučké zuby na obecnstvo. Keď odchádzal, hrdo otočil šiju a urobil jeden kruh okolo koberca.

*Mut – mut – mut – mut
ja budem kozmonaut.*

*Som králik a nie zajac
a ak treba, budem pajác.*

Predniesol svoj výkon králik Uško a urobil skvelý kotrmelec na koberci a zmizol do čierneho klobúka, ako keď by vedel všetky kúzla tohto sveta. Farmou sa rozliehal silný aplauz. Ešte zopár účastníkov a potom bude mať porota neľahkú úlohu – koho vybrať pre výpravu do vesmíru.

*Mic – mic – mic – mic
ja som kocúr Móric.
Myši sa ma boja,
vesmír je túžba moja.*

S hlbokým náklonom predstúpil pred porotu čierno – biely kocúr s vykrútenými fúzami a lesklými zelenými očami. Predviedol kúsok s kľbkom vlny, s ktorým sa pohral ako skúsený žonglér. Ako ostatná účastníčka vystúpila sliepka Evka. So sebou si nosila košíček so slamou do ktorého si sadla.

*Ko – ko – ko – ko – kotkodák
krídla mám a nie som vták.
S kohútom si rozumiem,
vajíčko vám darujem.*

Z poroty pozvala k sebe chlapca Jurka a dala mu práve znesené vajíčko. Všetci tleskali a ona im na pozdrav zamávala krídlom.

Kým porota rozhodovala, kto podal najlepšiu výkon – a

teda, koho pošle do vesmíru, všetci účastníci urobili na červenom koberci veľké kolo a spolu každý v svojej reči zaspievali pieseň:

*Hav – hav, gá – gá, mú – mú, bé – bé,
iha – há, mut – mut, mic – mic, ko – ko – kotkodák.*

Obecenstvo sa skvele bavilo a tleskalo všetkým účastníkom. Porota sa jednohlasne rozhodla, že do vesmíru pošle súťažiacich s poradovým číslom 2, 4, 6 a 7. Odôvodnili to výkonom zvierat, ale i tým, že dbali na to, aby išli zvieratá, ktoré reprezentujú svoj živočíšny druh. Tak sa pre húsku Zuzku, ovce Belku a Garu, králiku Uška a kocúra Mórica začali prípravy pre odlet na planétu Farmarius. Šili sa im skafandre, cvičili sa, ako zvládnuť život v rakete, čo skúmať keď prídu na planétu a všeličo iné. Pre nich sa začal nový život, o ktorom bude história písať.

Dolnozemske zlaté pero

Zborník víťazných prác vyšiel s finančnou podporou
Margaret-design

Dolnozemské zlaté pero

